

Mats Lundal: En utopisk världsordning och andra essäer om ekonomisk utveckling och underutveckling.

Rabén och Sjögren, Stockholm, 1978.

Mats Lundahl har samlat ett antal populära uppsatser om utvecklingsproblem från de senaste åren i en antologi. Det är i första hand uppsatser som är direkt skrivna för den bildade allmänheten, men också några uppsatser som utgör resultat av utredningsuppdrag åt SIDA. De sistnämnda har kanske mindre allmänt intresse. Lundahl skriver alltid ledigt och redigt, och det torde vara möjligt även för människor utan kunskaper i nationalekonomi att få ut mycket av boken.

Samlingen innehåller 13 essäer, några skrivna ihop med andra. Boken inleds med några uppsatser i vilka utvecklingsökonomins tillstånd och utveckling diskuteras. Vidare behandlas i en uppsats riskgardering i den traditionella ekonomin. Dessutom finns ett antal uppsatser som behandlar ekonomiska problem i några olika ekonomier, nämligen Haiti, Indien, Lesotho, Swaziland och Sydafrika. Boken avslutas med två uppsatser om den nya ekonomiska världsordningen.

I bokens första uppsats ger Lundahl sin syn på utvecklingsökonomins utveckling och dess situation inför åttiotalet. Mot framställningen här finns föga att invända. Lundahl konstaterar att man inte lyckats åstadkomma någon syntes inom området utvecklingsökonomi. Mycket är fortfarande outforskat och kontroverser mellan olika skolor är legio. Man har dock kunnat iakttaga en klar förskjutning i intresset sedan femtiotalet, då diskussionen i första hand rörde frågan hur man skulle kunna få till stånd en snabbare ekonomisk tillväxt. Det har så småningom blivit uppenbart att den politik som baserades på detta synsätt för stora befolkningsgrupper har lett till mycket små förbättringar eller inga alls. Tyngdpunkten i den utvecklingsökonomiska forskningen har därför förskjutits allt mera i riktning mot frågor rörande sysselsättning och inkomstfördelning. De olika nya utveck-

lingsstrategier som lanserats under senare år har också inriktats på att försöka finna vägar att mera direkt förbättra situationen för de mest utsatta grupperna, i stället för att som tidigare vänta på att automatiska mekanismer skall åstadkomma en spridning av välfärden utanför den nu gynnade minoriteten.

Lundahl pekar på den trend mot mera disaggregerade ansatser som finns i studiet av utvecklingsproblem i dag och framhåller att de enkla förklaringsansatser som tidigare var vanliga successivt har fått ge vika för mera nyanserade analyser. Han menar vidare att vad som behövs i dag är studier av olika inkomstgruppers ekonomiska situation inom ramen för faktiska ekonomiska system. Det behövs alltså noggranna länderstudier, som kan ge oss den kunskap som behövs för att man på ett mera effektivt sätt skall kunna angripa fattigdomsproblemet.

I en uppsats, skriven tillsammans med Bo Södersten, behandlas u-landsforskningsutredningens betänkande från 1973. Vissa delar av denna uppsats kanske inte har så stort intresse utanför den grupp av människor som aktivt sysslar med utvecklingsforskning, men den kritik av utredningens syn på utvecklingsforskningens karaktär som framförs har dock ett mera allmänt intresse. En av huvudpoängerna i utredningens diskussion av forskningens utveckling var att man ansåg att den karakteriserades av (och borde i än större utsträckning karakteriseras av) en tilltagande tvärvetenskaplighet, dvs en teoretisk integration mellan olika vetenskaper. Lundahl och Södersten menar att man åtminstone inom nationalekonomin inte hade kunnat upptäcka några sådana tendenser, och att denna vetenskap ändå hade kunnat ge väsentliga bidrag till förståelsen av utvecklingsproblematiken.

I den följande uppsatsen behandlar Lundahl småbondebefolkningens situa-

tion i ett u-land i en populär och välskri-
ven översikt. Behandlingen av problem
inom jordbrukssektorn spelar för övrigt
en stor roll också i de olika fallstudierna
(undantagandes den om Indiens småindu-
stri). Lundahl är mycket väl insatt i detta
problemområde.

En uppsats som jag personligen läst
med mycket stort intresse är "Rasdiskri-
mineringens ekonomi: den sydafrikanska
tillväxtprocessen". I denna diskuterar
Lundahl hur man i Sydafrika systematiskt
använt sig av rasdiskrimineringen för att
främja tillväxt i ekonomin. Han anknyter
här på ett intressant och fyndigt sätt till
Lewis' dualekonomimodell och visar hur
politiken har bidragit till att hålla nere
lönerna för den afrikanska arbetskraften.
Låga och konstanta reallöner var ju en av
grundförutsättningarna i Lewis' modell,
vilken skulle göra det möjligt för företa-
gen att göra stora vinster för att sedan
expandera på basis av dessa.

Lundahl påpekar att det finns två pro-
blem med denna politik. Dels kan man
få svårigheter att sälja vad man produce-
rar, dels finns det tendenser till brist på
kvalificerad arbetskraft. Det första pro-
blemet försöker man lösa genom satsning
på export, vilket inte är alldeles problem-
fritt med tanke på den isolering som lan-
det upplever på det internationella pla-
net. Dialogen med det svarta Afrika kan
ses i detta perspektiv. Vad gäller bristen
på kvalificerad arbetskraft så försöker
man eliminera denna flaskhals genom att
stimulera vit immigration och genom att
luckra upp raslagarna och låta en del
svarta göra "vita" arbeten. Man kan för-
moda att utvecklingen i denna del av vär-
lden kommer att stå i fokus under de när-
maste åren, och vill man bättre förstå
vad som sker kan Lundahls uppsats vara
lämplig läsning.

I de två avslutande uppsatserna i anto-
login diskuterar Lundahl den så kallade
nya ekonomiska världsordningen. Den
första uppsatsen, som försöker förklara
vilka faktorer som låg bakom framväx-
ten av u-ländernas krav, har tidigare pub-
licerats i Ekonomisk Debatt (Lundahl nr
4/1977).

I den andra uppsatsen om den nya
ekonomiska världsordningen (skriven till-
sammans med Bo Södersten) genomförs
en diskussion av medel som vill till om
man skall kunna realisera de disparata
krav som har lanserats under den gran-
diosa beteckningen "en ny ekonomisk
världsordning". Lundahl och Södersten
konstaterar att förslaget i princip utgörs
av en lista med önskemål. Någon analys
av konsistens mellan olika målsättningar
eller av hur de skall realiseras finns knap-
past. I uppsatsen pekas på flera problem
i anslutning till detta. Slutsatsen som dras
är att sannolikheten för att förslagen
kommer att genomföras i någon större
skala är liten. U-länderna måste förmod-
ligen även i framtiden i första hand lita
till sina egna krafter för att lösa sina
problem.

Sammanfattningsvis kan man alltså
säga att boken innehåller en hel del av
intresse för den som vill sätta sig in i
utvecklingsekonomiska frågeställningar.
Den innehåller också konkreta fallstudier,
där speciellt behandlingen av problem
inom jordbrukssektorn och av situationen
i södra Afrika är intressant. Slutligen
finns alltså också en del om de krav från
u-länderna som går under beteckningen
en ny ekonomisk världsordning. Alla med
intresse för utvecklingsproblematiken bör
finna åtminstone något av intresse.

Civilekonom *Arne Bigsten*
Göteborgs universitet